

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:
Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 an 4-50 fil.

Pentru străinătate:

Pe 1 an 24 frc.
1/2 an 12 frc.,
1/4 an 6 frc.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oara 12 fil. a treia
oara 10 fil.

Tot ce privește
foaia să se adreseze
la: Redacțiunea și
administrațiunea
„Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Numele de familie.

Ordinațiunea Ministrului de culte privitoare la numele de familie, a stârnit valuri adânci de nemulțumire în șinul naționalităților. Până aci, cu toată tendința vădită de maghiarizare, erau respectate măcar numele familiare, erau cruțate scriindu-se pretutindeni în actele publice după ortografia originală. Regula generală în această privință, observată de toată lumea civilizată este: numele de familie al popoarelor, cari întrebuințează în scrisul lor litere latine, se scrie întotdeauna după ortografia originală, iar acelorlalte se scrie după cum se pronunță. Dela regula aceasta nu s'a făcut nici odată abatere și publicul o observa cu atâta rigoare, încât cu toate schimbările introduse de ortografie, numele de familie se scrie și astăzi după obiceiul și ortografia stabilită înainte cu sute de ani. U final al nostru a dispărut din ortografie, dar s'a păstrat pretutindeni în numele de familie întocmai după cum s'a păstrat în l. maghiară vechile formule ortografice în nume ca Eötvös, Forgách, Thewrewk, Tolvaly, Korchmáros, etc.

Chiar pietatea, cu care trebuie să țină fiecare la numele său de familie și a strămoșilor sei, a făcut ca neamurile să fie așa konzervative în acest punct, ținând cu îndărgire la un u final sau la o altă notă distinctivă la numele de familie, după cum și la conaționalii unguri s'au încins discuții și procese chiar pe tema, că cutare nume se termină cu i sau cu y.

Ordinațiunea amintită a Ministrului, care prevede scrierea cu ortografie românească a numelor românești este în contradicție cu practica observată la noi și în toate

țările civilizate cu privire la acest punct.

Să ne gândim la marea confuzie, ce se va naște, când preoții ascultând de porunca ce o au, vor scrie numele corect, iar matriculantul cu ortografie ungurească! Câtă confuzie nu se va produce! Știm doar foarte bine, că la alegerile comunale și de deputat, modificarea unei singure litete dă anze la certuri și la respingeri; câte neplăceri și neînțelegeri nu se vor ivi acum în chestiuni procesuale și ereditare, când persoana interesată va figura într'un loc sub numele de Suciș și în altul Szöcs, într'un loc Popu, în altul Pap sau Papp, într'un loc Ardelean, în altul Argyelán sau chiar și Erdélyi.

Cel mai elementar drept cetățnesc era până acum de a cere, ca numele de familie să fie scris așa dupăcum l'am moșfenit dela părinți; partidele aveau dreptul de-a nu iscăli un proces verbal sau de a respinge ori ce act oficial, în care nu se observa aceasta cerință elementară. Acum, când legea prevede o schimbare atât de bruscă ne îngrozim când ne gândim la enorma confuzie, ce se va produce, la numărtoasele înșelăciuni, cari își vor afla izvorul chiar în această rapidă schimbare generală.

În afară de confuzia generală, în afară de înjuria ce se aduce sfințeniei numelui familiar, pe care l-au purtat moși de strămoșii noștrii, mai sunt alte multe desavantaje, cari sunt în mod fatal legate de acest nenorocit proiect.

Intenția ordinațiunii, este și de data aceasta maghiarizarea cu ori-ce preț. Decât că cu acest prilej ținta este departe de a-se realiza. Înțelegem o maghiarizare a numelor de botez, căci aceasta nu intimpină

greutăți mai mari și nu jignește simțul de pietate, ce-l avem pentru familia noastră. Dar îndată-ce vine matriculantul și ne poceste numele cinstit familiar, scriindu-l cu o ortografie cum îl taie capul, ți-se deșteaptă simțul de revoltă în fața acestei pângăriri, în fața amestecului nechemat în sanctuarul sentimentelor tale familiare.

Acei-ce au studiat la școli ungurești, își aduc aminte câte șicanări au îndurat pentru un u final s'au pentru un accent pe care nu voiau să-l pună deasupra lui a. Toate aceste șicanări se vor introduce acum pe o linie mai întinsă producând revoltă generală, câtă vreme chiar numele nostru de familie e lăsat să fie pocit acum după gustul matriculantului a cărui cultură adese nu trece nici peste clasele inferioare ale gimnaziului. — Și cu toată revolta ce va produce, ordinațiunea nu-și va ajunge scopul câtă vreme ori-cine cetind nume ca Marosán, Abrugyán, va înțelege numai decât, că are de-a face cu nume românești, întocmai dupăcum remarcă pe ori-și ce hartă numiri pocite cu ortografie ungurească d. e. Csétátyé máre etc.

S'a trecut vremea când un popor să mai poată înghiți pe altul, dupăcum peștii cei mari înghit pe cei mici. — Conștiința națională e mult mai dezvoltată decât ca ea să poată fi sufocată cu ordinațiuni de acest soi. Astfel de proceduri nu pot avea drept urmare decât o reculegere în fața unei lovituri ce ni-se pregătește, dar care nu va fi în stare nici să ne nimicească nici să ne încovoie. Ministrul ar aduce chiar cauzei pe care o urmărește un real serviciu, retractând această ordinațiune odioasă și imposibilă.

De ale noastre. Luptele, pe cari le poartă acum biserica noastră, preste tot, și exclamarea confratelui (v.—u.) în articolul său din „Unirea” Nr. 62 a. c. către „mai Marii bisericești” ai noștri, ca să „binevoiască a face lumină”, în special mă înboldesc a pune epe hărți câteva cugete, ce mult mă agitează.

Luptele bisericeii noastre sunt momentan atât de multilaterale, atacurile îi vin atât de dese și din atâtea părți, încât ne-au adus în adevăr în o „stare chaotică”. Preanadormiții noștri Arhieri remonstrează în fața procedurilor fără de delege, sau mai bine zis ucazarilor guvernului, răspuns nu primesc: prin urmare nu se simțesc obligați a da îndrumări contrare dispozițiilor sale de mai înainte, fie vorba de biserica, ori de școală. Guvernul, respective ministrul nu-și retrage ordinațiunea, învățătorii, slabi de inger și neștiindu-și poziția lor și că de cine sunt ei proprie dependenți, chiar și în butul îndrumării directorilor săi școlastici urmează și procedează îngrijindu-se exclusiv numai, ca Inspectorul școlastic civil nu cumva să afle ceva crântiță. Ba chiar și cu Preav. Circular Arhiepiscopesc în mână, dacă-i dai îndrumările corecte, te consideră de dușman personal al său și fălos ș. a.

Noi preoții în folosirea limbei oficioase în diferitele agende, cari sunt în legătură cu biserica noastră nu purcedem uniform, ba nu suntem nici în păreri referitoare la chestie, una.

Acum vine ucasul în chestia ortografiei folosind la scrierea numelor de familie a pruncilor școlari. „Mai Marii Bisericii” au remonstrat; răspuns ori nu va veni de loc, ori cine știe când; începutul anului școlar se apropie. Nu peste mult vor veni altele pe tapet, apoi preparandiile. Căci să nu gândim, că vor absta dela ce au promis bunii noștri îngrijitori de sus, ci mai vârtos că ne cin-

stesc cu atențiunea și în altele, de cari nu a putut veni întâmplarea să ni-se prezică fie și numai mijlocit! Chaos e acum, dar ce va fi mai târziu, dacă tot numai stăm și așteptăm ca niște călugări orientali, neștiutori-contemplativi?

Să ne aducem aminte, că pe timpul când era fierbere pe tema limbei de catechizare în legătură cu congrua preoțimei întregi, când preaiubiții noștri Arhieri au protestat ca și acum în contra încercării lui Apponyi de-a-și vârți mâna sacrilegă în scumpa noastră biserică mai mulți bărbați de stat, celea mai de frunte foi maghiare, între cari și cea în limba românească „Ungharia” din Cluj prin „Gedeonul” său, au afirmat, că „preoțimea nu e de aceeaș părere cu prelații”. Câțiva mameluci de-ai lui Mangra de azi au și grăbit să confirme această afirmație Preoțimea întreagă a tăcut. Să zicem, că cu aceasta a dat drept afirmației aseleia drăcești și neonorătoare pentru noi. Dar oare dacă am fi noi preoții mai simțitori, dacă am fi noi închegați, ca preoții de confesiunilor reformate și jidovești și dacă am fi puși pe calea aceea, cum sunt aceștia, ca să nu lăsăm să ne cualifice și descrie cine cum vrea, oare am fi putut trece preste acusa asta fără ca să o respingem și să protestăm în oarecare formă și cale în contra astorfel de învinuiri?!

Preoții tractului Mediaș au lansat un „Apel” pentru ținerea unei conferințe (nu congres) preoțești. Chestia aceasta a rămas baltă. Să zicem, că ținând o astfel de conferință, nu vom pomeni în ea nimic despre urcarea congruei preoțești, despre soarta bisericilor și a caselor parohiale, de cari nu se îngrijește nime, și despre favorul la biletele de tren etc. oare nu ne cere zelul nostru pentru biserică și neam, simțul acela afund pentru drepturile noastre naturale, de

atâtea ori mușcat să zicem și noi ceva, să ne adunăm și să ne adresăm cu toții, din întreaga Provinciă Metropolitană, ori cel puțin după dieceze, către iubiții noștri Arhieri, „să binevoiască a face lumină” tot pe bazele și în sensul procedurilor lor din trecut, spunându-le umilit față de Prea Sfințiile Lor, dar hotărâți față de cei ce cugetă, că suntem slabi și nedemni de băgat în seamă, că suntem la spatele P. S. Lor, că aderăm întru toate și-i rugăm să purcedă mai departe pe aceiaș cale, cu aceeaș energie, să ne dea comande mai dese, că noi așteptăm cu toată supunerea și iubirea!

Nu voiu uita nici odată, de când eram practicant la oficiul Arhidiecezan, că Excelența Sa Dl Mitropolit, într'o după cină, în anul 1906, cu câtă apăsare și împărtășire din parte-și a părerii — ne-a cetit celor din jurul său, din foaia oficioasă o parte a discursului din dieta țării rostit de președintele clubului naționalist Dr. T. Mihali, unde aseamănă poziția Arhierilor români cu starea grăunțelor ajunse între două petri de moară: una din sus, alta din jos apasă pe grăunțe de le strivesc. Astfel sunt și Arhieri, zicea deputatul, guvernul din sus, poporul din jos cu puteri în direcție opusă îi apasă și le fac mari greutate.

Frați Preoți! oare dacă ne-am pune și noi între iubiții noștri Arhieri, și între păreții acestor petri de moară, care-i apasă, oare nu am micșora puterea uneia și am mulcomi vaietul, am modera colții ceialalte? ... Nu cred să fie cineva, care să fie de părerea, că nu am folosi, dacă am vorbi din o adunare în numele tuturor, cu un glas sonor, unitar, demn și conștiu.

„Principiis obsta, sero medicina paratur...”

Cornel B. Andrea.

FOIȚA.

Revărsare.

De cu seară începură să geamă pădurile. Cerul eră îmbrăcat cu nori grei, plini de întuneric. În restimpuri treceau peste sat adieri reci și plin de e umezeală. Stam pe podmol, și ascultam. Pădurile nu vâgeiră mult. În tăcerea ce se lăsase peste sat începură să izbească de-odată picuri grei, coborâți din înălțimi mari.

— Iată, ne miluește Dumnezeu, zise bunica, făcându-și o cruce largă. „Doamne mulțămescu-ți” adause închinându-se iarăș.

— Asta e curată mană, zic. Două zile de nu mai ploua, eră bătaia lui Dumnezeu.

Și începurăm să vorbim, bucuroși, de ani de secetă și de ani ploioși. Inșă de sus norii se seuturau tot mai tare. În grabă sclipiră băltuțele prin curte, în grabă ne stropi pulberea ploii subt streșină pe podmol. În depărtări vâjeia mereu, surd și înădușit.

— Are să bată piatra zise cineva în întuneric. Vâjeitul se apropia mereu. Îi auzirăm la spatele grădinii, în porumbiște, se descărcă ropotind ca din mi de puști pe pomii plini de roade, și în urmă se lăsă greu pe casă și în curte.

Nu eră piatră, erau picuri mari și deși.

Intr'o clipă zeci de părăiașe începură să alerge prin curte, și noi ne traserăm în casă.

— Piatra nu va bate, dar are să vreamuiască zise oftând bunica. „Se vor revărsa apele”.

Din casă ropăitul ploii se auzia înădușit. Din când în când vr'un fulger verziu lumina curtea. Priveam prin geam: curtea eră acum un lac de apă. Din uliță, dela poartă creștea mereu un vâjeit nou, viforos.

— A și plecat părăul, zise cineva de pe laviță. Stam pe înturerec. Potopul ăsta sosit de-odată, pe neașteptate, ne muiase parcă toate încheieturile. Chiar vorba o spuneam cu silă. Bunica se lipi cu urechea de fereastra de către uliță. Ascultă un restimp, apoi zise:

— Vine cu vuet adânc. Are să ploaie mereu toată noaptea. Adâncimile cheamă potopul înălțimilor.

— N'are să strice. Pământului îi trebuie apă, zicea.

— Numai cât apa asta nu-i sorocită să adape uscăciunea pământului. Vine și trece, fuge peste scoarța uscată. Nu-i spre rodire ci spre perire. Au să se reverse apele.

Bunica suspină îngrijorată, ieși, târându-și cizmele grele, în tindă, adună câteva fire de jar din spuza de pe vatră într'o ulcică, și preseră tămăie.

Mirosul iute al mirezmei umplu în grabă casa.

Ar fi bine să tragă clopotele, zise bunica, afumând pe rând colțurile casei, icoanele.

— Cine mai poate răsbi acum până la clopotniță? zic eu, când la lumina unui fulger văzurăm că ulița întreagă e un singur râu, care aleargă mănios, murdar, săltând în valuri mari.

Fulgerile verzui, vineții, veniau rar. Tunetul nu se auzia în nici o parte. Intunerecul eră nepătruns.

— Asta nu-i ploaie trimisă dela Dumnezeu, zise bunică. Să mă credeți, aici s'au amestecat purtătorii vremilor rele, șolomonarii.

Cunoșteam credința bunicii în șolomonarii, cari din iezerile fără fund, din munții înalți se ridicau la nori, călări pe bălauri verzi, și poartă furtunile și piatra peste sămănăturile oamenilor.

— Vor fi bunică, că suntem răi, oamenii de-acum. Va fi o bătaie dela Dumnezeu.

În casele de peste drum se stinseră rând pe rând luminile. Ne-am culcat și noi, cu inima strânsă de groază. La capătul satului se întâlnesc trei râulețe, trei părăie de munte, și de-alungul lor ni-se întind sămănăturile, fânațele.

În noaptea aceea dormiră numai copiii.

Corespondințe.

Prelegeri populare.

— *Despărțământul IV. Murăș-Uioara al „Asociațiunii“.* —

Înainte cu doi ani, de-odată cu cele dintâi adieri primăvăratică, vesteam prin coloanele acestei gazete, un frumos răsărit de soare, pentru viața noastră românească din Murăș-Uioara și jur. S'a reinviat atunci, cu foarte buni auguri, un despărțământ al „Asociațiunii“, care ajunsese aproape să nu mai vegeteze de loc, încât comunele, cari îl alcătuiau au trebuit alăturate la alte despărțăminte din apropiere. Corespondența mea de atunci a fost plină de cea mai bune nădejdi privitoare la această trezire plină de avânt. Și, iată, acum am mângâierea sufletească, că nădejdiile mele de mai bine nu au fost zădarnice, ci primăvara frumoasă pe care o vesteam atunci, s'a făcut vară mândră și măreață pentru satele noastre de pe lângă ocele dela Uioara.

Înainte vreme Uioara eră pentru noi Românii din aceste părți un oraș străin, un târg unde ne vindeam bucatele la Jidovi cu bărbile roșii, și ne dam jalbele la judecători cu pinteni, ori ne umileam după vre-un imprumut pe la băncile ungurești, cari ne îngreunau moșiile și ne secau bietele noastre pungi serace. De aceea inimile noastre s'au umplut de bucurie și de nădejdi, când ne-a trimis Blajul aici un protopop tânăr, om de lumea nouă și dornic de muncă, spre care erau îndreptați ochii tuturor doririlor noastre de mai bine. Iar când am aflat, că în acest centru firesc al nostru se așează și un avocat, tot atât de tânăr și de insuflețit, ini-

mile noastre băteau tare pentru un viitor mai luminos.

Și astăzi vestim cu mulțumire și cu mândrie, că Uioara, unde mai de mult nu îndrăzniam să ne adunăm la o petrecere românească, la o convenire, e pe cale să fie un puternic centru al satelor noastre de pe văile de cătră Vama seacă, de pe Murăș la deal și la vale, de aproape și de mai departe! În zilele de târg, și de alteori când ne aduc aici treburile, ne simțim acum mai acasă pe largile strade ale Uioarei. În casa Păr. protopop Emil Pop, găsim totdeauna o inimă caldă, înțelegătoare; pe ulițe, între multele firme străine, strălucește frumos numele avocatului Dr. Iuliu Morar, și, peste câteva zile în cea mai frumoasă stradă, pe frontul unui frumos palat românesc, va stăpâni biruitor numele aurit al „Șoimului“, tânărul nostru institut de bani, care de doi ani de când s'a înființat, a cumpărat vre-o șase moșii nemeșesti și le-a parcelat la țărani noștri harnici din satele din jur.

În vremea din urmă frunțașii noștri de aici au hotărât să pornească și în părțile aceste buna datină a prelegerilor populare în cadrele „Asociațiunii“. Și după hotărâre a urmat numai decât fapta: Duminecă în 23 Iulie st. n. s'a început seria prelegerilor cu satele Ciunga și Spălnaca, urmând să se continue în Duminecele viitoare cu alte sate.

La Ciunga am plecat înainte de prânz, după sf. liturghie. O întâmplare norocoasă a potrivit să fie de vre-o câteva zile în Uioara Părintele Ștefan Roșianu, prof., spiritualul seminarului din Blaj, și sf. sa a primit cu dragoste invitarea să ne conducă în acest început de apostolie culturală. Pe lângă Părintele Roșianu, au mai plecat din Uioara dd. Dr. Iuliu Morar, adv., cu D-na, Dr. Vasile Hossu, cand. de adv., și clericul absolvent A. Lupeanu.

Intrând în sat, din partea sătenilor am fost primiți cu o răceală vădită, cu un fel de nedumerire chiar. Preoții satului primind avisul abia Duminecă dimineața nu au putut pregăti poporul pentru un lucru nou pentru ei. A trebuit să așteptăm mult până ce abia s'a umplut cumva școala, destul de mică altfel. Femei abia două-trei. Că ziceau oamenii: „De șase ani de când avem comasația, domnii nu ne-au adus nici un bine, ci diipotrivă“. Inzădar cercam să le lămurim rostul venirii noastre în numele luminei, Inzădar le spuneam, că noi am venit să le aducem bunătați, nu să le luăm, totuș se apropiu cu groază de școală.

Dar pe cât a fost începutul de greu, pe atât de strălucit a fost sfârșitul. Abia a deschis părintele Moldovan, parohul local adunarea, și a început părintele Roșianu, să-și desvoalte cuvântarea sa despre *Alcoolism* și păcatele împreunate cu beția, s'au înmuiat inimile țărănilor noștri atât de buni în fond, dar adeseori înrăiți de împrejurările vitrege între cari trăiesc și mai ales de apropierea prea mare de oraș, și ascultătorii au cuprins nu numai toată școala, ci și ferestrele și curtea. Vedeai cum le licărește înțelegerea în ochi și cum se pătrund de pildurile convingătoare ale vorbitorului. Sufletele erau cucerite de-abinele, când a urmat la cuvânt tânărul cleric Lupeanu. Conferența lui despre *Biserica, Școala și harnicie* a fost ascultată cu multă luare aminte și de sigur a prins rădăcini în aluatul gătit de părintele Roșianu. În aerul foarte prietinos care s'a îstatornicit acum între „domni“ și ascultători, cuvântul însuflețit și foarte avântat al Dni Dr. Morariu, a înălțat sufletele în adevăratul înțeles al cuvântului. O clipă de entusiasm general a fost, când avocatul Dr. Iuliu Morar, a băgat mâna în buzunar și a scos o hârtie de 100. de cor.

Cei mari, ne frământarăm zădarnic în așternuturi.

Dimineața veni târziu. N'am mai așteptat-o ci cu noaptea în cap, am eșit din casă. Apele urlau mereu pe drum, ploaia cădea și acum. Abia ne putem furișa, cu alții oameni, pe lângă garduri. Mergeam tăcuți. În restimpuri lunecam în noroiul ce-l lăsase apa, care s'a tras puțin spre matcă.

Din toate ulițele oamenii se strecurau, ca și noi, spre capul satului. Începuse să se lumineze, și cu cât se lumina, durerea în suflet ne creștea tot mai tare. În multe părți, satul eră o ruină. Casele de pământ se muiară, și stau răsturnate pe-o dungă. Însă dărâmurile acestea nu ne opriau în drum. Voiam să ajungem cât mai curând afară la câmp, să vedem, ce s'a ales din avutul nostru. Ne erau și vitele în ciurzi, cari, peste noapte nu veniau în sat.

Ah, bunica avuse dreptate! Ploaia asta n'a putut s'o trimită Dumnezeu. Puterile rele au scormonit-o. au adunat-o din patru stihii a lumii, și-au descărcat-o asupra satului nostru. Cele trei părae, cele trei râulețe nu se mai puteau deosebi. Erău împreunate, cât vedeai cu ochii, eră o singură spinare de apă, între cele două dealuri. Era un râu puternic, fioros, care purta în spinarea lui crescută din valuri, clăi de fân întunecate, arbori smulși din rădăcină, case întregi și șuri, grinzi lungi de brad veniau

săltând pe spuma murdară, venia izbînd cu putere în sălcile ce se mai împotriveau furiei valurilor.

Oamenii căutau cu ochii uscați întinderile apelor, și fiecare cerca să socotească pe unde a fost holda lui, pe unde fânațul.

Apa vuia, urla îngrozitor, răspândind un miros greu de noroiu și de necurăție.

Sămănăturile, fânatele inverziau numai pe dealuri. Cât ținea șesul, chiar de pe unde se retraseră apele, erau prăpădite.

Stăteau muți. Din când în când vr'unul tușea sec, să sparie tăcerea. Pământul începuse să ne fugă de supt picioare, și atunci începuse să ne întorcem cu fața dela dujman, blăstămându-l.

Vitele le văzurăm într'un târziu. Erău la adăpost în dosul unui deal. Spuneau oamenii din capul satului, că seara târziu auziră vitele mugind. Pastorul voi să le aducă'n sat simțind primejdia, auzind de pe deal văjeitul apelor ce se apropiu. Dar când s'a coborît, valea eră cuprinsă de valuri. Cică vr'o câțiva boi, cari cercară să treacă, ar fi fost luați de valuri. Nime nu știa să spună ai cui au fost.

Cum stam, doborâți de durere, nepuțincioși, vedem numai, că oamenii de mai departe încep să ne facă semn cu mâna. Ei trecură peste o culme. Ajunserăm și noi după culmea aceea și văzurăm o femeie bătrână, cum își smulge părul, blăstămând cu pumnii apa care venia mai viforoasă par'că.

De-aproape o auzirăm bocindu-se:

— Vacuța mea! Măndreana mea! Scumpa mea! Și plîngea cu lacrimi imbinete sub barbă. Eră Veronica, văduva, care atîta bogăție aveă și ea la casă: pe mândreana.

„Ce-i cu vaca bătrâni?“ întrebarăm noi.

— Au luat-o valurile. De cu noapte a prins-o apa aici pe ridicătură între râuri. O aduceă baba și-o priponeă aici. Aveă pășune bună. Muerea a venit cu noaptea'n cap și-a tot chemat-o. Însă mugetul apei eră mai tare. După ce s'a luminat însă vaca și-a cunoscut stăpâna. La semnele bătrânei măndreana și-a ridicat nările în vânt și a intrat în apă. Eră aproape să scape, când o izbi în coaste o grindă de brad. Vaca s'a răsturnat, s'a confundat în apă, valurile au prins-o, și numai aici, iacă, i-s'au mai văzut odată coarneau. Și bătrâna nu se mai mișcă de-aici. Crede, că iar va eși, pe când ea va fi poate purtată acum pe la al treilea hotar“.

Bătrâna se lasă în genunchi, se roagă, blăstămă, se cântă ca și când i-ar fi murit un om. Glasul ei se amestecă, se topește în vuetul valurilor, cari vin vijelioase, ca mănate de-o putere dujmană.

Ziua întregă am stat năuceți pe hotar lângă apele ce veniau mereu. Cătră seară apele mai scăzură, oamenii porniră întunecați spre casă, prin glodul drumului.

Numai Veronica văduvă, nu voi să se miște din locul ei de blăstăm și de rugă.

pe care a oferit-o pentru noua școală, ce e în prospect să se ridice în acest sat, ca școală cumulată gr.-cat. și gr.-or. Această faptă a înmuiat sufletele pe deplin. Și bunii noștri țărani nu se mai puteau desface de „domnii noștri“.

Cazul acesta e o dovadă foarte puternică de prețel neasămănat, pe care îl au coboririle în numele culturai, la bieții noștri săteni, atât de înapoiți încă în foarte multe părți!

Succesul acestei prelegeri populare a fost desăvârșit.

După prânz în Șpálnaca.

Acesta e un sat spre Vama sacă. Comună curat românească, cu pământ foarte roditor la hotar. Aici a parcelat „Șoimul“ o moșie nemeșască de peste 300 jug. cat. la țărani noștri. Oameni frumoși, deștepti, și foarte disciplinați. În marginea satului ne așteptă toată tinerimea, lângă o foarte frumoasă poartă din covoare și țesături, cu cel mai tinăr dintre cei doi preoți, pâr. Vătășan, în frunte. Eră înălțator să vezi cum stau cordon flăcăi chipeși cu frunze de stejar în mâni, și fete oacheșe, și copii frumoși și cuminiți. Un șir întreg de mame cu copiii la sân. La salutul inimos al vrednicului preot Vătășan (gr. or.) a răspuns protopopul Emil Pop, directorul despărțământului. De aici calea am făcut-o pe jos în lungul satului, cu tot poporul după noi. Atâta dragoste și încredere desăvârșită câtă ne-a arătat acest popor ne-a înduioșat cu adevărat, iar disciplina de care l-am văzut condus, ne-a umplut de mândrie. Sus, în deal, la locuința Părintelui Cristea (gr. cat.), un inimos preot cu suflet tinăr, altă poartă din țesături, și toți bătrânii satului, venerabili senatori cu tradiționalele noastre plete românești.

Acasă i-am spus bunicii: „Ai avut dreptate mamă-bună. Puterile rele ne-au adus prăpădul pe cap!“

— Ce-am spus eu? făcu bunica. „De-ar fi tras clopotele poate tot ne eră mai ușor“.

Și-a vara aceea, satul întreg am lucrat pe hotare străine. Și azi, se mai cunosc mulți săteni din revărsarea aceea.

I. Agârbicean.

Nevasta zilelor noastre.

Joacă „Lawn-tennis“
Știe „franceza“
Bate 'n „piano“
Cunoaște „engleza“

Pictează și arde
În lemn colosal.
În haine n'o 'ntrece
Nime la bal.

Acasă 'n culină
E de tot fericită
Cât timp socăcița
E bine plătită.

Nevasta de astăzi,
Grozav câte știe,
De mi-e grozav, v'asigur
S'o iau de soție!

Bobârnaci.

Un candidat înspăimântat de însurat.

După salaturile de aici, s'a constituit adunarea afară, sub cerul limpede, în mijlocul unei grădini mari, între pruni și între meri. De față tot satul: moșnegi, bărbați, femei, flăcăi, fete. Și copiii sus în pomi. Domnii în jurul mesei. Un minunat tablou patriarhal.

A vorbit Pâr. protopop Emil Pop, despre *Asociație*, clericul Lupean, despre *Credință și carte*, avocatul Dr. Morar despre *Pările, mai dese ale poporului*, iar, la urmă, Părintele Roșianu, despre *Buna întocmire a traiului*, despre cruțare, curățenie, dragoste de port, unire între frați, dragoste de limbă. Pâr. Cristea a mulțumit în urmă conferențiarilor, în numele poporului.

Sfântul soare ne privea dela asfințit când s'a terminat adunarea. Fie că au fost clipe sublime acelea pe cari le-am petrecut în mijlocul poporului din Șpálnaca. Mai rar atâta unire și bună înțelegere între preoții alor două confesiuni, ca în acest sat.

Îi punem pildă tuturor.

Și încă ceva.

Poporul nostru e un popor bun, supus, cuminte, de inimă, dacă are conducători înțelegători și cu durere pentru părerile lui. El ascultă, înțelege te urmează, dacă vede că tu, conducător, ai inimă. Cauza îndârjirii și a răcelii în care se află de multe ori, e întunecul care-l stăpânește, în foarte multe părți încă.

Deci, dați carte, lumină, cât de multă lumină, acestui popor, dați-i cât mai des prelegeri populare.

La sate, domni de român, la sate!

Al. M.

Reviste.

Maroc. O veste repezită din Londra pretinde a ști, că din anii șaptezeci încoace situația internațională n'a mai amenințat atât de aproape cu războiul mondial, cași chiar acum.

Pricina ar fi chestia marocană, care afirmative se agravează zilnic tot mai tare.

În cercurile diplomatice din Anglia se comentează mult idea, că extinderea Germaniei în Africa ar fi în detrimentul intereselor engleze.

Se pare însă, că știrile înspăimântătoare sunt mai mult numai visuri de-ale englezilor, deoarece pe de altă parte vin știri mai liniștite, că anume Franța și Germania vor afla cuvenită platformă de a se înțelege, ca să evite astfel un rezel european.

E interesant cum interpretează presa germană condițiunile de împăcare, așa „Köln. Ztg“ zice între altele: Deslegarea ar fi foarte simplă. Să-și retragă Franța — în afară de poliție — toate trupele militare din Maroc și să deschidă larg por-

țile pe seama comerțului internațional, dând totodată cheazăie absolută, că nu se consideră în Maroc ca stăpână în colonie proprie. Pentru cazul acesta și-ar retrage și Germania puterea marină dela Agadir.

Pe semne însă aci neînțelegerea nici nu e simplă chestie de colonii, ci chestie de stăpânire, pe care numai gestul și părerea întregii Europe o vor putea aplană definitiv.

Budapesta—Viena.

E mare caniculă și pe patrioți îi muncește rău căldura. Mici păruieli și interpelații nesfârșite colorează dieta ungară. Abia ajunge la vorbă mai lungă câte unul, pentru ca să se poată plictisi în liniște cei mai mulți.

Nu mai puțin interesant decurg sesiunile în Viena. — Sunt mai pline coridoarele, decât sala. Și e simptomatic, că vorbitorii aproape toți, pe așa călduri mai au voe să urgiteze importul de carne. Incolo puțini participanți și interes și mai puțin...

Basarabia. Se apropie o sută de ani dela răpirea Basarabiei, care pe vremuri eră numele întregii țări românești.

Dela 1812 încoace e provincă rusească între Nistru și Prut, în partea răsăriteană a Moldovei, de care se ținuse înainte de anexare.

Azi se împarte în zece districte, având un milion și jumătate locuitori, dintre cari șapte sute mii sunt Români.

Tribuna din Arad publică în legătură aceasta tristă aniversare o scrisoare mai lungă din Iași, din care reținem și noi aci câteva rânduri:

„Pravoslavnicii Ruși, ceice veniseră în țările române cu gândul creștinesc de a ne mântul de prădăciunile Pasvangiilor și de influența prea puternică a Franței, ne miluise cu prisosință.

Prădăciunile Pasvangiilor! Închipuiri. Prădăciunile Rușilor da. Ocupația rusească 1806 — până la 1812 — e pilda celei mai neînchipuite siluri, ce un popor poate exercită asupra altuia. Ce ne descrie Mériage, delegatul francez în conferința păcii dela București, Fernetty conzul la Iași, cronicarul Zilot-Românul e spăimântător.

„Armata rusească a mâncat țările române așa de rău, că la

inceputul lui 1809 ele nu mai înfașau decât închipuirea unui desert și armata rusească eră nevoită a-și retrage provizoriile sale din țările dela nordul Nistrului și din Odesa.

„Jăluirea nu aveà loc, pentruca toți erau căptușiți cu hrăpire și mi-tuire; dreptatea ziceau că a pierit, fiind vremile turburate. Lege, suflet, Dumnezeu, răsplătire, ziceau, că sunt toate minciuni și basme călu-gărești“.

Iar când Românii, desnădăjduți, se plâng comandantului general și chiar împăratului Alexandru, Kutuzoff le răspunde: „Vă las ochii să plângeți“. Impăratul Alexandru însuș e îngrozit de sălbătăciile armatei sale și de incapacitatea molăului, bătrânului și stricatului generalisim dela Dunăre Kutuzoff“.

In frământarea acestor porniri a fost pierdută Basarabia.

Prospect.

„Școala pentru economia și industria de casă“ are o secțiune economică și una industrială.

I. Instrucțiunea secțiunii economice (instructoară domnișoara Tullia Bogdan) cuprinde: a) învățământ practic: pregătirea bucatelor și a pâinei; conservarea legumelor și a poamelor; curățirea și ținerea în ordine a locuinței; grădinaritul, spălatul, călcatul și îngrijirea rufelor; confecționarea rufelor; b) învățământ teoretic: economia de casă, chemia bucătăriei, contabilitatea; igiena, îngrijirea bolnavilor; literatura română.

Cursul acestei secțiuni e împărțit în: un curs care se începe la 1 Septembrie și durează până la 31 Ianuarie și în altul care începe la 15 Februarie și durează până la 15 Iulie.

Elevele, ai căror părinți sau îngrijitori nu sunt în Sibiu, au să locuiesc în edificiul școlii Berggasse Nr. 9, casa proprie a reuniunii.

Se primesc numai eleve, cari au implinit 15 ani și au terminat cel puțin școala elementară.

Instrucțiunea este exclusiv în limba română. Se conversează însă și în alte limbi, îndeosebi în limba maghiară și germană, dar numai în pauză și la masă.

Elevele școlii de menaj, dacă voesc, pot lucra după amiaza în secțiunea industrială.

Taxele prescise sunt: pentru fiecare curs elevele interne plătesc câte cor. 300—, cele externe câte cor. 250—.

Elevele interne au să aducă cu sine: saltea, plapomă, 2 perini, 2 schimburi pentru pat, 1/2 duzină din rufele necesare, 6 ștergere pentru bucătărie, piepten, perie pentru cap, perie pentru dinți, hainele necesare. Șorturile pentru bucătărie și-le vor face elevele înseși; dar șorturi pentru casă au să aducă cu sine.

II. Instrucțiunea secțiunii industriale (instructoară dsoara Virginia Podoabă), cuprind: cusut, croit, împletit cu mașina, tors și țesut.

Elevele pot fi interne și externe. Cele interne au să solvească pentru întreținere o taxă lunară de cor. 50—, și didactru lunar de K 10—, cele externe didactru lunar de cor. 10—. Elevele sărace, la cererea lor, pot fi dispensate de didactru.

Elevele interne au să aducă cu sine: saltea, plapomă, 2 perini, 2 schimburi pentru pat, 1/2 duzină din rufele necesare, piepten, perie pentru cap, perie pentru dinți, hainele necesare.

Cursul se începe în mod regulat la 1 Septembrie n. și se termină la 15 Iulie n.

Alte informațiuni se pot primi delă:

Comitetul

„Reuniunii femeilor române din Sibiu“.

Noutăți.

Maiestatea Sa, Regele nostru a lăsat să se predea primarului din Ischl trei mii coroane pentru scopuri de binefacere. Dania a făcut-o împăratul din incidentul, că acum se împlinesc optzeci ani de când a sosit mai întâiu la Ischl.

La congresul rasselor, ce s'a deschis zilele aceste în Londra, profesorii universitari Sergi din Roma și Macdonel din Londra au condamnat aspru politica de opri-mare a Românilor din Ungaria. — Eri a vorbit la acel congres și Dr. Vasile Lucașiu despre: „Rolul romanismului în Orientul Europei.“

Convenire colegială. În senzul mandatul primit odinioară, îmi face plăcere a putea invita prin aceasta pe toți absolvenții liceului din Blaj ai anului 1886, ca pe ziua de 26 ale lunii lui August st. n. a. c. seara, să se prezenteze în Blaj la convenirea colegială de 25 ani.

Ziua de 27 a lui August va fi închinată întru a aduce iubirei și memoriei colegiale priinos, nu mai puțin întru a ne putea manifesta sentimentele de grațitudine și omagiu tuturor celor în drept.

Cu dorul revederii cu bine, semnez Cătina, 26 Iulie 1911. Ieronim Dănilă, v.-protopop, pres. conven.

NB. Celelalte ziare românești din patrie, precum și cele din România, din București, Iași, Craiova, Galați și Brăila sunt respectuos rugate să binevoiască a reproduce acest aviz.

Sociali-creștinii din Austria. În cercurile mai întine ale Vaticanului se vorbește, că Sfinția Sa Pontificele Roman va adresa către arhiepiscopul Vienei o scrisoare, în care își va exprima părerea de rău față de nereușita partidul social creștin.

„Vreme caldă și frumoasă“. Când cetesc americanii cuvintele aceste în monitorul meteorologic — se umplu deja de groază și se gândesc, că unde se vor refugia dinaintea atâtei călduri. — De altcum să nu rădem, pentrucă nici nouă nu ne prea merge mai altcum... În Capitală d. e. se îmbolnăvesc oamenii cu zecile de căldură.

1000 Români și-au contramandat anunțurile, prin cari dăduseră de știre, că vor sosi la Roma. — Pricina ar fi vestile alarmante despre holera din Italia. Foile italiene se plâng mult în contra oteliierilor din Șvițera susținând, că aceștia ar fi alarmat lumea intenționat în contra Italiei.

Dela Comitetul Național. Comitetul național a hotărît, ca foaia săptămânală „Poporul Român“ să fie trecută din Budapesta la noua tipografie proprie a partidului, înființată în Arad. Totodată s'a decis contopirea numărului de Duminecă al „Românului“ în organul poporal al partidului: „Poporul Român“.

Focul din Constantinopol a înghițit după socoata de până acum vre-o 40 milioane franci. Peste 100.000 au rămas fără adăpost. Paguba de altcum încă nu e pe deplin statorită.

Vina Cometa! În 20 Iulie c. au descoperit în America o nouă cometă. În acelaș timp la academia din Paris s'a dat de știre, că în 15 August se va putea vedea o altă cometă nouă, poreclită după astrologul american Kees.

Ce face Manuel? În cercuri spaniole bine informate se svonește, că mișcarea antirepublicană din Portugalia ar fi condusă de însuș regele expulzat Manuel!

Plocon lui Mangra. Afăm, că membrii consistorului din Oradea Mare, au subscris un manifest de aderență pentru politica oportunistă și trădătoare a călugărului Mangra. — Între cei iscăliți figurează și Gheorghe Tulbure, de care noi, pe vremuri, legasem alte speranțe.

Moștenitor de tron mut. Se știe deja sigur, că clironomul Spaniei, pe care l-au dus mai nou la Freiburg pentru a fi operat, e de fapt mut.

Englezi în Roma. Se vestește din Roma, că guvernul englez a răscumpărat teritorul pavilionului englez dela expoziția italiană — pentru scopul de a aranja acolo expoziție permanentă.

Profesorul Vilhelm Tauffer, directorul academieii științifice a terapeuticeii pentru dame, scrie: „Apa natural amară *Francisc Iosif* o ordinez cu cel mai bun succes“. — Se află în farmacii și spiterii. — Direcțiunea de transport în Budapesta. (14).

Din prilejul morții tragice a neuitatului meu fiu Dr. Victor Poruțiu fost avocat în Cluj, sosindu-mi atâtea telegrame și scrisori de condolință, încât nu pot răspunde tuturor, primească pe asta cale mulțămirile mele și a familiei toți câți fie prin participare la ceremonia funebrală, fie prin telegrame și scrisori mi-au exprimat condolința spre alinarea durerii. Dezmir 27 Iuliu 1911. Aureliu Poruțiu, paroh gr. cat. v. protopop și familia.

Sănătatea Ți-o recâștigi! slăbiciunea și durerile îți trec, ochii, nervii, mușchii și vinele ți-se întăresc, vei aveà somn liniștit și sănătatea ți-se reîntoarce dacă folosești »Elsafuidul« lui Feller. O duzină de probă franco 5 cor. Singurul pregătitor este Feller farmacist, Stubica Centrale Nr. 122 (com Zăgráb).

»Nou avocat român în Budapesta. După cum aflăm, dl Dr. Liviu Lința avocat s'a stabilit în Budapesta, unde și-a deschis cancelaria advocațională VIII Hunyadi utca 15«

Posta Redacțiunii.

N. C. B. Nu atinge nici măsura cea mai mică. — De altcum, pentru mai bună orientare, și-o spunem aci „sub rosa“, că stihuri prea de începători se publică eventual odată de două ori. — Dacă nu se observă de fel progres — cade olimpul!

L. D. R. C. E. M. și mai multora. În articole e mai consult a scrie fiecare cuvânt întreg, — fără prescurtări, ca să nu fim nevoiți a complini toate abrevierile în redacție, căci e supărăcios. — Tot așa, rugăm, a nu scrie pe ambele pagini, și a observă cât de cât: interpuncție, ortografie ș. a.

»O m-rec«. Caută alte motive și le îmbracă mai bine. Cetește încă mult și cu atențiune!

»Abc. Mai multă claritate în stil!

Partea Literară.

CRUCIAȚII.

Roman istoric din veacul al XV.

după Henryk Sienkiewicz.

(Continuare).

57

— Și Danusia?... Dar pentru-ce venită trimișii?... Ce voiesc?...

— Preț de răscumpărare aduseră cu ei.

— Preț de răscumpărare? Și pentru cine?

— Pentru cavalerul Bégrov.

— Pentru cavalerul Bégrov?... Spune clar ce s'a întâmplat? Ce năcaz ai?...

— Nimic.

Glasul lui Iurand abia se auzi. Zbisko și Kaleb priviră uimiți unul la altul. La urmă Zbisko, apropiindu-se de Iurand îl întrebă:

— Pentru Dumnezeu, spune-mi unde-i Danusia?

— Nu-i, dar e la... la... la... cru... cruciți! găngăvi Iurand fără putere, cași când ar fi fost lovit de trăsnet.

IV.

În dimineața următoare solii cruciaților mai vorbiră odată cu Iurand și apoi se depărtară din castel, ducând cu ei pe Begrov, pe cei doi însoțitori și pe ceilalți prinsoneri. Iurand scrisese împreună cu Kaleb o epistolă lungă principelui, în care îi aduce la cunoștință, că Danusia nu-i în mâna cruciaților, dar cu toate astea el o va afla; tot aceea i-a spus și lui Zbisko.

Cătră seară, Iurand, sa închis în odaie, își făcu testamentul, apoi s'a mărturisit; în cealaltă zi s'a cuminecat și chemând la sine pe Zbisko și pe Tolima, se adresă cătră Tolima:

— Acestea bărbatul fetei mele; de voiu muri, castelul îi rămâne lui, tot asemenea și pământul și cetatea Spichov.

Tolima privi uimit la Zbisko, dar n'a zis nici un cuvânt.

Iurand continuă:

— Părintele Kaleb mi-a scris testamentul, pe care l'am întărit și cu sigiliul meu; fii dar cu credință față de Zbisko, cum ai fost față de mine, arată-i și avuțiile ascunse în chiliile suterane.

Și cu acestea făcu semn lui Tolima să iasă din chilie.

— Atâta bogăție se află în chiliile suterane — zise lui Zbisko — încât ajunge, ca preț de răscumpărare și pentru o sută de prinsoneri.

— Pentru ce zici că îmi testezi mie cetatea Spichov? — întrebă Zbisko.

— Îți dau mai mult; ție îți dau chiar pe fica mea.

— Oara morții noastre e în mâna lui Dumnezeu! — adause Kaleb.

— Știu, — zise Iurand intristat — dar eu nu mă simt așa în putere, cum eram mai demult.

— Singur de ieri te-ai schimbat! — zise Zbisko. — Nu vorbi de moarte, mai bine despre Danusia...

— Danusia o să sosească, căci e în grija lui Dumnezeu. Tu însă eă o duci în

Bogdaniec, căci acolo va fi în siguranță mai mare.

— Omul crede că dejă cu un picior ești în groapă — zise intristat Zbisko, — ce și mai vorbești lucruri d'asto?

— Nu mă simt bine... unica mea fică... e întreg omorul meu... Iubește-o scumpul meu Zbisko, căci e un adevăratinger. Jurăte că 'n veci o vei iubi-o și n'o vei supăra nici odată!

— Îți jur — zise Zbisko.

— Amin! — Răspunse Kaleb.

Iurand desfăcându-și brațele îi zise:

— Vino la mine iubitul meu fiu și mă îmbrățișează...

Cei doi cavaleri se depărtară în odaia de dormit, căci se făcuse dejă seară, și ei nu dormiră liniștiți nopți dearându-l. Zbisko se sculă de timpuriu și grăbi la socrul seu să-l întrebe cum a dormit? În ușă însă conveni cu Tolima.

— Cum se simte domnul? îl întreabă.

— A călătorit dejă!

— Ce?... Unde?...

Nu știu, fără a plecat înarmat pe deplin.

* * *

În răsărit cerul începu a se roși. Viziutul lui Iurand se opri.

— Permite stăpâne să poposim nițel. Si așa ne apropiem de Citna.

— Condu-ne până la drumul de țară și deacolo nu-mi pasă de te vei reintoarce chiar și acasă.

Vizitiul s'a așezat pe o peatră de pe care mătură zăpada cu mâinile.

— Acasă-i stăpânul castelului întrebă — Iurand?

— Acasă, căci e bolnav.

— Și ce morb are?

— Așa spune, c'a pățito bine cu polonii îi zise unul din jobagii, ce stăteau acolo.

Apoi privind mai bine la Iurand, îi zise:

— Tu vorbești bine limba polonă, dar pentru aceea ești german, așa-i?

— Nu,... să mergem...

Jobagul plecă alături de Iurand și începu dela un timp a se jelui:

— Trebuie să mulțămesc lui Dumnezeu, că am dinți buii, altcum aș muri de foame.

Germânii ăștia au pus așa dare mare pe fărină, de nici nu ne putem măcina cucuruzul și trebuie să-l zdrobim în forma cum vezi Mulțam de altcum lui Dumnezeu, că avem și d'asta, altcum am muri de foame.

Ajunseră pe o colină de unde se extinde o priveliște frumoasă.

— Dacă pleci pe calea asta, ajungi acolo de săreptul, — zise jobagul.

— Atunci te poți duce, — zise Iurand — și îi împinse în mână câțiva taleri.

Sermanul jobag, abia își credea ochilor și luând banii zise:

— Dumnezu să-ți răsplătească înzecit!

Acum plecă numai înainte.

Apoi 'ntoarse, și pe o potecă laterala plecă și el îndărăt.

Iurand stătu puțin pe colină și privi departe în zarea albastră. — Acolo e castelul dela Citna, unde mă împinge soartea mizerabilă. Il muștra gândul, că el Iurand, caruia ordinoară i-se închina toată lumea, acum el să se roage de iertare.

(va urmă).

Prezidenția konzistorială românească în Ardeal la 1674.

(Continuare).

După abdicerea lui Ioasaf din 14 Iulie 1682 și până la întronizarea lui Sava III, (Vestemeanul) vre-un an și jumătate, „de lege et facta“, protopopul din Vințul de jos, Ioan Zoba, a fost chivernisitorul bisericii românești din Ardeal, dar nici acest calvinoc nu a avut tupeul, să se numească „protopop al Transilvaniei“.

Cu toate, că dăm peste o denumire de administrator protopopes, făcută deodată în 9 April 1697, prin vlădica nostru din Alba-Iulia Teofil și prin stăpânul său „Vespremi István Erdélyi Reformatus magyar és oláh Püspök“. ¹⁾ totuși titlul de administrator, ²⁾ nu e import calvin, ci e un crâmpciu din vasta și multipla nomenclatură, introdusă în biserică românească din contactul ei cu biserică romano-catolică; ³⁾ fie în biserică unită, fie în cea ortodoxă, fie pe timpul domniei Austriei, asupra Ardealului, fie pe timpul anterior erei calvine în Ardeal.

În bisericile noastre românești din Ardeal, am avut neplăcutul onor, de a avea mai mulți administratori episcopali; în cea ortodoxă pe prea Sfințiiile Lor: Novacovici dela Buda (1762), Georgevici Timișoreanul (1767) și în sfârșit Chirilovici, titularul Budii (1770—1783); ⁴⁾ eară în cea unită iarăș avem trei preacuvioșii pateri iezuiți: Bardia și Regai, după pistăvirea lui Atanasie și pe harnicul Fitter, după repausarea lui Dr. Giorgiu Pataky. ⁵⁾ Cest din armă purta disgustatorul titlu de „director“ al bisericii unite a Românilor.

După această mică digresiune, să revinim „ad rem“, acolo unde am intrerupt.

În răvașul ce ne preocupă, dăm preste un anahronizm patent în fața ori și căruilaic. Incestează unirea bisericească! Nu putem ști care, cea cu calvinii, ori cea cu catolicii? Cea de a doua, după cum bine se știe, își va lua ființa sa abia cu 23 ani mai în urmă, ca vâleatul răvașului din vorbă.

Mai încolo, după firea sintaxei latine, notița trebuia constrnată în propoziția secundară cu genitiv, (obiectivus genitivus) și nu cu dativ. Atributul e substantivizat (= apozitionat) și pus în dativ (plur.) și scrisă deodată ca determinant; pecând avea să fie adiectival și pus în genitiv (singular) și să fie compliment.

Trebuia zis și scris: graeci ritus unitorum, dară e scris:

„Graecis ritus unitorum“.

(Va urmă).

¹⁾ Cipar „Acte si fragmente“ Blaj 1855. p. 254—255.

²⁾ În dalteria de denumire, administrator e redat cu „ispravnic“.

³⁾ Încă în 1516, deci înainte de protestantism, catolicii în temeiul dreptului patronal denumeau protopopii la noi. Cipar l. c. 72.

⁴⁾ Dr. Ilarion Pușcariu „Istor. bis. române“ Sibiu 1893 p. 54—59, idem Documente pentru limbă și istorie Sibiu vol. I. p. 235 și urm.

⁵⁾ Nilles o. c. vol. I. p. 398—496.

Loc deschis.

Mulțumită publică.

(Continuare).

La concursul de lucrări au intrat trei, una „Ceva despre gospodăria țaranului român și însoțirile economice, prelegere populară, autorul ei fiind Dl. Nicolae Platon preot în Șonfalău, alta despre „Alcoolism“ de Dl. Nicolae Degan, învățător în Șeulia română și a treia despre „Ce e Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român“ de Dl. Teofil Moldovan învățător în Iernut. Toți trei concurenți au fost premiați cu câte 20 cor. total 60 cor.

La expoziția de jocuri naționale s'au prezentat cinci cete și anume din Mediaș, Selcud, Bord, Cucerdea română și Deag. Toate au fost primite, și anume: cetele din Mediaș și Selcud au primit premiul prim de câte 40 cor., iară celelalte câte 20 cor. și deosebit fiecare ceată câte o diplomă de recunoștință.

Asemenea au fost premiați cei, cari au expus lucruri de mână și țesătorii românești. Astfel s'au distribuit la 76 femei și doi bărbați cu diferite sume dela 10 cor. în jos, total 189 cor. 24 dame au primit diplome de recunoștință.

Ofertele benevole dela expoziția de țesături românești au făcut 44 cor 96 fileri.

Oferte benevole dela petrecere, concert și teatru fac 8. cor. câte 4 cor. dela Dnii Zágrábi Horváth Albert prim-pretor în retragere Iernut și Victor G. Maior director la „Vulturul“ Diciosânmărtin.

La cassa petrecerii au intrat 644 cor. 90 fileri.

(Va urma).

BIBLIOGRAFIE.

A apărut:

Biblioteca din Blaj. Sub acest titlu a început să apară la Tipografia noastră o serie de povestiri bune, alese pentru tinerime. Nrul 1. cuprinde minunatele scrisori ale misionarilor din depărtatul răsărit, publicate în „Unirea“ sub titlul de „Vestitorii credinței“. Câte o astfel de broșură de 70 pag. format mic, costă 24 fil. O recomandăm cu căldură.

Icoane din luptele Bisericii de I. Roșiu, format 16° mare pe 466 pag. Broșare elegantă. — 7 colori. — Prețul 3 coroane; pentru România 3 lei 50 bani. *Întreg venitul e destinat pentru „Mausoleul Bunea“.* Profesorul universitar de ist. bis. dela facultatea teol. din Budapesta a numit traducerea ungurească a „Icoanelor“: „Lucrare actuală și de mare diligență... plină de cugetări cari de cari mai frumoase... apologie animată... scl. scl.“

Considerând și scopul pentru care s'a oferit, ar face frumoasă misiune toți cei ce ar desvâli-o în cercuri cât mai largi. După 25 exemplare — unul gratuit. — Se poate procura dela *Librăria Arhidiecezană* (Blaj) și dela autor (Blaj „Unirea“.) *Banii de răscumpărare ai fiecăruia se cîtează public*

Posta Administrației.

Doh pe 1892 din 1/1 până în 1/11. Vă rugăm și pentru rest, căci foaia are mari lipse. *Szék* pe timpul din 1/3 până 1/11 1911. *A. B. Șimleu.* Cu mulțumită primit dela 16 parohii pe 1911 sem. 2-lea. *Tăușii de jos* pe 1911 complet. *Hondapatak* pe 1911 sem. 2-lea. *Băiuș* pe 1911 sem. 2-lea. *Siciu* pe timpul din 1-a Sept. 1911 până în 1-a Sept. 1912. *Sajó* (tr. Iza) pe 1911 sem. 1-iu. Foaia de aici Vi-se spedează regulat. Posta locală de acolo trebuie să fie de vină. Binevoii a Vă informă mai de aproape. *Székelytelek* pe 1911 quartalul al 2-lea. Binevoii a regulă și restanța din trecut. *Oláhlápos* (V. P.) pe 1911 sem. 2-lea. *Dr. I. N. Gherla* pe pătrariul al 3-lea din 1911. *T. B. M.-Sziget* pe 1911 complet. *Alsóújfalu* pe 1911 complet.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.
Redactor responsabil: Augustin Gruția

Se află

de vândut cam 80 m³

lemn de lueru, stejar,
calitate excelentă, deplin uscate

în măsură diametrală de 14/20,
15/25 și 15/30 cm., iar în lungime de
3—5 m., cu prețul de 60 Cor. m³ la

Első Kisküküllővölgyi
Hengerműmalom

în

Dicsőszentmárton.

Lemnele se pot vedea în orice timp.

(58) 2—8.

Am onoare a aduce la cunoștința onoratului public românesc, că mi-am deschis

Cancelaria advocațională

în Budapesta VIII. Hunyadi utca 15.

Dr. Liviu Lința

(59) 1—3.

advocat.

Învățacel!

Să primește 1 băiat în negustoria de manufactură și mărturi curente, care a absolvat 1—2 clase gimnaziale sau asemenea școli.

A se adresă la firma

August Stupariu

Blaj—Balázsfalva.

(60) 1—6.

MÁTYÁS ȘI TRATTNER

rafinată și depozită liber de spirt, stabiliment pentru denaturare de spirt
în BARÓT (cott. Háromszék).

Fabrică (fierbe) și liferează pe lângă condițiunile celea mai favorabile
spirt brut, rafinat și denaturat.

Provocându-Vă la această foaie cereți oferte de prețuri.

(66) 5—26

MOBILE!

cine voiește se cumpere mobile
bune și trainice să se adreseze
cu deplină încredere lui

D. Schmidt

negustor de mobile și măsar în

Mediaș—Medgyes,

care are un depozit bine asortat
cu tot felul de mobile,
precum: scaune, divanuri, icoane,
oglinzi, apoi mobile de lemn
moale și rechizite de culină.

(60) 9—26.

Muschong. Băile Buziaș
Phönix apă minerală de **Buziaș**

JUTITĂ DE BACTERII

apă minerală naturală

RECREAZA-VINDECĂ. RECREAZĂ-VINDECĂ

S'a dovedit de cea mai cu efect
contra morburilor de rărunchiu, de
beșică, contra catarului cronic de
rărunchiu, contra formării nisipului
și a petri în beșica de apă.

Recomandată de medici.

Depositul principal e la Gelb I. Blaj.

(36) 60—7

Cruțați și Vă încercați norocul fără margini!!..

Fiecare loz câștigă necondiționat!!..

Câștigurile se plătesc imediat!!..

Tragerile și câștigurile sunt chezeșuite din partea visteriei statului!!..

De **500.000** cor.

va fi **oșăigul principal**, care se va sorti la tragerea din **25 August 1911** a lozurilor dela **Banca hipotecară Ungară!!..**

Vă invităm cu toată onoarea a cumpăra cel puțin o bucată două din lozurile acestea de prima bonitate, cari prezintă **necondiționat** cel mai bun sistem de păstrare combinat cu cele mai **extraordnare șanse de câștig**, fără de nici un **risic** și fără a perde un ban măcar!!..

Pentru a înlezni oricui cumpărarea acestor lozuri, le vindem și pe rate lunare și anume de prezent pe: **35 rate de câte 6 cor.**

NB. Aceluia, care ne trimite primele 3 rate deodată, îi cvităm a **4-a rată gratuit!!..**

Deja după achitarea ratei prime participă fiecare cumpărător la joc, iar câștigul este în întregime al lui. **Cu plăcere trimitem oricui prospectul cu explicările necesare.** Binevoii a ne trimite adresa corectă.

6 trageri în fiecare an!!.. 25 Feb., 25 Apr., 25 Iun., 25 Aug., 25 Oct. și 27 Dec., în decursul cărora se trag la sorti peste **2 și 1.2 milioane cor.** **Durata joelului** este încă cca. **48 de ani**, în care restimp se împarte proprietarilor de lozuri suma considerabilă de cca. **130 milioane cor.**

Acelaș număr poate câștiga și de mai multeori!!..

Lista oficioasă de trageri se trimite după fiecare tragere punctual!

Cu ocaziunea aceasta notăm, că câștigul principal dela tragerea ultimă din **26 Iunie a. c.** în sumă de **Cor. 100.000.** — s'a solvit deja fericitului posesor al lozului **Seria 950. Nr. 9.**

Comandele sunt a se adresa pe cuponul deia mandatul postal către:

Ústredná banka úc. spol.,
Budapest V. Sas-u. 24. sz.

(58) 1-8

**Cancelarie administrativă
și birou de informațiuni
în Budapesta.**

Procur și dau informațiuni în toate afacerile procesuale, extraprocusuale, administrative și comerciale; mijlocese imprumuturi personale, hipotecare și amortisaționale ieftin și în scurt timp; mijlocese cumpărări, vânzări, exarendări de bunuri, mașini, motoare și alte rechisite economice; finanțez parcelări de moșii; esoperez ajutoare de stat pentru preoți, învățători, școli și pentru cumpărarea de izlaze și pășuni; efeptuiesc tot felul de comande comerciale eventual și la bursă prompt pe lângă taxe moderate și anticipație pentru corespondență.

Dr. Constantin Manea

(91) 20-52

advocat dipl.

VIII. Aggteleki u. 10. I. 7. Telefon: 171-27

Cadon de sărbători!

Admirabilul tablou

Din suferințele noastre,

Reprezintă un moment dureros din viața noastră. — Mărime 44/68 cm.

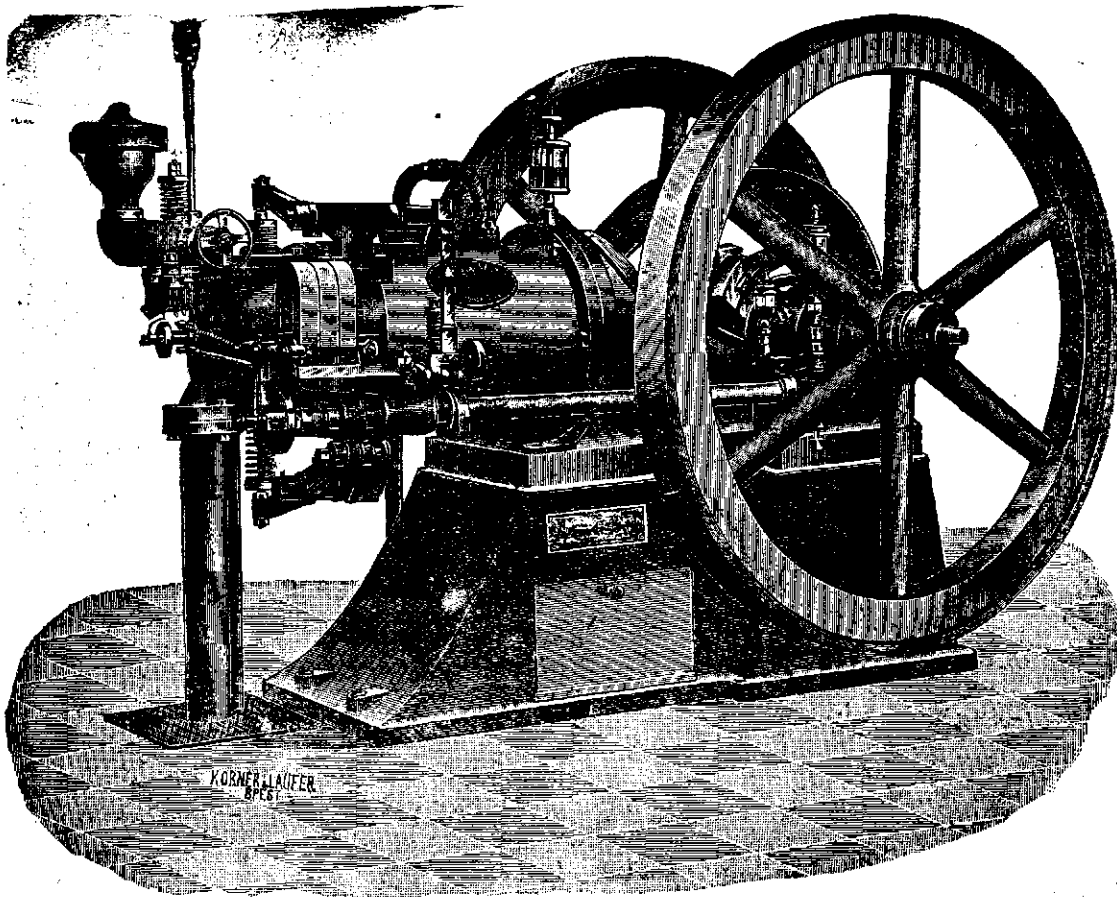
Se află de vânzare la *Librăria Seminarului teol. gr-cat din Blaj.* — Prețul freat **2.20 cor.**

== **Sprrijiniți industria română!** ==

PRIMA FABRICĂ ROMÂNĂ DE MAȘINI
din Austro-Ungaria

EUGEN NICOLA

Blaj—Balázsfalva.

Subscrisul recomand celea mai practice **pluguri și mașini economice.** În depozitul meu se află **toideamna gata** celea mai renumite **motoare de benzin, locomobile și garnituri complete** pentru imblătit cu motor. **Motoare de benzin stabile, motoare pentru gaz sugativ.** **Mori de măcinat și tot felul de mașini economice,** pe cari le vând cu

prețuri moderate și condițiuni de plată favorabile, în rate.

== **Cea mai mare garanță.** ==

Nime să nu-și cumpere pluguri sau mașini economice până nu cearcă la firma

Eugen Nicola

prima fabrică română de mașini
în Blaj—Balázsfalva.

Deslușiri și informațiuni se dau gratis.

(38) 18-52

== **Sprrijiniți industria română!** ==